

100 EKOFAKTÓW, O KTÓRYCH KAŻDY MÓWIĆ POWINIEN

SCENARIUSZE LEKCJI/ZAJĘĆ/WARSZTATÓW
EKPRESOWE EKOGRY I EKOZABAWY

POLSKA PÓŁKA
FILMOWA

SZKOŁA JĘZYKA
I KULTURY POLSKIEJ
UNIWERSYTETU ŚLĄSKIEGO
W KATOWICACH

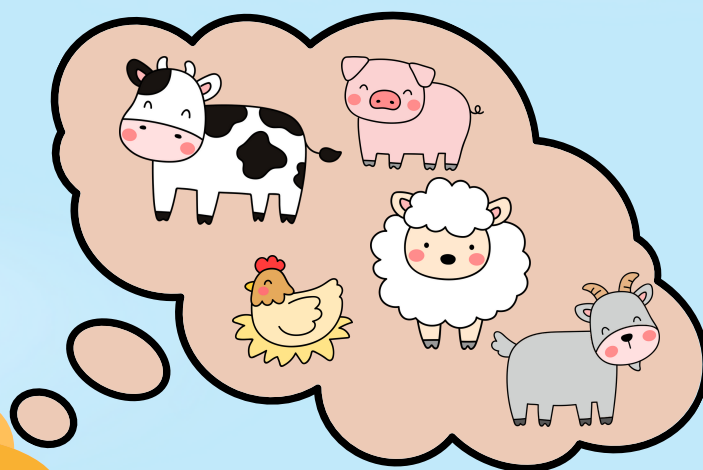
NAWA

NARODOWA AGENCJA
WYMIANY AKADEMICKIEJ

MAGDALENA NOWAK-KACZMAREK
PAULINA STASIAK

PRZY JEDNYM STOLE Z „CHŁOPAMI” WŁADYSŁAWA REYMONTA

100 EKOFAKTÓW, O KTÓRYCH
KĄŻDY UCZĄCY SIĘ POLSKIEGO
MÓWIĆ POWINIEN

REDAKCJA I PROJEKT: AGNIESZKA TAMBOR

Poziom grupy:

od poziomu średnio zaawansowanego wzwyż

Grupa wiekowa:

od 16 roku życia (młodzież oraz osoby dorosłe)

Inne wskazówki:

Najlepiej wybrać grupę, która lubi dyskutować. Warto zwrócić uwagę, czy w grupie znajdują się wegetarianie lub weganie, bo mogą podzielić się z grupą swoimi doświadczeniami dotyczącymi rezygnacji z produktów odzwierzęcych

Cele zajęć:

pokazanie różnorodności świata;
kształtowanie umiejętności językowych;
rozwijanie znajomości leksyki;
kształtowanie umiejętności redagowania krótkich tekstów przeznaczonych dla różnego odbiorcy docelowego

Metody pracy:

dyskusja, praca z tekstem, metoda problemowa (burza mózgów)

Potrzebne pomoce dydaktyczne:

kartki (najlepiej kartony), mazaki lub kredki, nożyczki, jadalne insekty (do zamówienia na stronie: <https://robakizpaki.pl/>)

Teksty kultury/teksty autentyczne:

- fragment adaptacji „Chłopów” Władysława Reymonta
- wybrane fragmenty książki „Chłopki” Joanny Kuciel-Frydryszak
(można wykorzystać także fragmenty audiobooka:
<https://youtu.be/lyHg3alqkL8?si=pLFiZoOfGs2sc-XU>)

PLAN ZAJĘĆ

PROWADZĄCY:

Wprowadzenie do tematu powieści poprzez wytłumaczenie terminu „chłopomania”, można do tego wykorzystać definicję zamieszczoną w Wielkim słowniku języka polskiego (https://wsjp.pl/haslo/do_druku/53289/chlopomania).

Warto pokazać również zwiastun filmu „Chłopi” (<https://youtu.be/wuOLXIND62c?si=4n2rduO7IkXY8P-c>)

chłopomania

UKRYJ ODMIANĘ

DRUKUJ

Chronologizacja

1871, Kwestya ruska, books.google.pl

Odmiana

część mowy: **rzeczownik**
rodzaj gramatyczny: **ż**
liczba pojedyncza **liczba mnoga**

M. chłopomania	chłopomanie	
D. chłopomanii	chłopomanii	neut
C. chłopomanii	chłopomanij	char
B. chłopomanię	chłopomaniom	
N. chłopomanią	chłopomaniami	
Ms. chłopomani	chłopomaniach	
W. chłopomano	chłopomanie	

Inne uwagi
Zwykłe lp

Pochodzenie
Zob. **chłop, mania**

Definicja
książk. przesadna fascynacja wsią i życiem codziennym osób pracujących na roli, postrzeganiem jako idealne ze względu na bliski związek z naturą

Kwalifikacja tematyczna
CODZIENNE ŻYCIE CZŁOWIEKA → Najbliższe środowisko życia człowieka → wieś
CZŁOWIEK JAKO ISTOTA PSYCHICZNA → Ocena i wartościowanie → wola, postawy, nastawienie człowieka wobec świata i życia

Relacje znaczeniowe

synonimy: **chłopomaństwo, ludomania, ludomaństwo**

Cytaty
[...] nie cierpi **chłopomani**, fascynacji góralszczyzną i mitów o rzekomej mądrości ludu.

źródło: NKJP: Monika Rakusa: Zona Adama, 2010

To nie młodopolska **chłopomania**, kiedy to poeta „tęsknił” za prostym pięknem ludowości i jednocześnie zdawał sobie sprawę z dystansu, jaki go od niej dzieli. Ludowość romantyczna to nie tyle zachwyty ludem, co „bycie” ludem.

źródło: NKJP: Internet

Analizując historię sztuki czy literatury, średnio raz na sto lat daje się zauważyć swoistą **chłopomanię**. W ubiegłym wieku w literaturze byli np. „Chłopi” Reymonta czy „Wesele” Wyspiańskiego. [...] Sądzę, że obecnie także obserwujemy zjawisko [...] fascynacji folklorem w szeroko pojętej kulturze.

źródło: NKJP: Jolanta Jakubik, Aneta Niedźwiecka: Nie czuję się folkowcem, Gazeta Radomszczańska, 2009-09-16

[...] malarz był na słynnym bronowickim weselu, a także na prapremierze jego teatralnej wersji. Może wtedy zachwyił się **chłopomanią**, czego efektem było małżeństwo z własną, pochodzącą ze wsi gospodynią, Franciszką Panek.

źródło: NKJP: Magda Huzarska-Szumiec: Milczek wśród bohemy, Gazeta Krakowska, 2002-11-15

Data ostatniej modyfikacji: 11.12.2016

Copyright © Instytut Języka Polskiego PAN

DYSKUSJA

- krótka rozmowa na temat tego, jak według grupy wygląda życie na wsi;
- co należy do obowiązków mieszkańców wsi i czym różni się ich praca od pracy w mieście;

PLAN ZAJĘĆ

CZYTANIE I ROZUMIENIE TEKSTU

Wybieramy kilka osób, które przeczytają dwa fragmenty adaptacji:

FRAGMENT 1:

Ale Jagusi nie było, stroiły ją jeszcze kobiety w zamkniętym pokoju, bo chłopcy drzwi pchali i żartowali z druhnami, tak, że było słychać tylko śmiechy.

A matka z synami przyjmowała gości, częstowała wódką i na wszystko oko miała, bo przyszło dużo osób, aż trudno przejść przez pokój. Nie byle jacy to goście, nie! Tylko gospodarze bogaci, sami krewni Borynów i Jagny, oraz znajomi, którzy z daleka przyjechali. Żadnej biedoty nie było... Nie dla psa kiełbasa, nie dla prosiąt miód!

W końcu kobiety otworzyły drzwi i przyprowadziły Jagnę, druheny otoczyły ją. Były tak ładne wszystkie, że wyglądały jak kwiaty, a ona między nimi była jak róża najpiękniejsza: cała na biało, w piórkach, we wstążkach, w srebrze i złocie – Hej! Jak Mazurzy Mazurami, nie było śliczniejszej!

FRAGMENT 2:

Muzyka teraz zaczęła grać pierwszy taniec, dla panny młodej, jak to w zwyczaju było od zawsze. Goście zrobili duże koło, a Jagna tańczyła w środku. Twarz jej się zarumieniła, ale nie była zmęczona, zmieniała partnerów, bo z każdym musiała choć raz zatańczyć.

Dopiero na końcu wybrała pana młodego – Boryna był na to przygotowany, skoczył do niej, zakręcił w miejscu, a do muzykantów krzyknął:

– Grajcie głośno, chłopcy, jak na Mazurach!

Po jakimś czasie muzyka ucichła i zaczął się poczęstunek.

Dominikowa i synowie chodzili z pełnymi butelkami i kieliszkami, a do każdego z osobna podchodzili się napić. Kobiety roznosiły pokrojony chleb i placki.

Pytania i dyskusja (sterowana przez nauczyciela):

1. Co dzieje się we fragmentach tekstu?
2. Jaka to uroczystość?
3. Co mają na sobie bohaterowie fragmentów tekstu?
4. Na podstawie tych fragmentów opisz, jak wyglądało życie chłopów

PLAN ZAJĘĆ

BURZA MÓZGÓW

Wspólna analiza tego, jak wyobrażali sobie wieś artyści, a jak jest naprawdę. Na tablicy rysujemy tabelę, którą dzielimy na dwie kolumny:

WIEŚ WEDŁUG CHŁOPOMANÓW	WIEŚ NAPRAWDĘ

DYSKUSJA

Nauczyciel pyta o jedzenie, które pojawia się we fragmentach tekstu. Uczestnicy zajęć wymieniają rzeczy pojawiające się w tekście, ale mogą również dodać inne elementy, o których wiedzą/słyszeli/czytali w innych tekstach kultury. Dyskutujemy w grupie, co łączy wszystkie te produkty, jakie są (łatwo dostępne, tanie, zapełniające żołądek, szybkie w przygotowaniu).

Prowadzący zadaje pytanie: co działo się w sytuacji, kiedy warzywa i owoce, które wyhodowano na wsi się kończyły? Czy wiecie, co ludzie wtedy gotowali/ przygotowywali?

ZADANIE

Treść zadania może być urozmaicona. Nauczyciel może:

- wydrukować obrazki (warto zrobić to na zasadzie domina)
- przygotować rzeczy i produkty pokazane w zadaniu (obierki, szczaw, owies, ziemniaki, mąka, pokrzywa)
- wyświetlić zadanie z platformy wordwall na rzutniku w sali
- poprosić uczestników o zeskanowanie kodu QR i wykonanie ćwiczenia na telefonach

Link do zadania: <https://wordwall.net/resource/59779824>

PLAN ZAJĘĆ

ANALIZA I DYSKUSJA

W trakcie przeglądania/wykonywania zadania nauczyciel pyta uczestników co możemy zrobić z wyświetlonej rośliny lub produktu. W przypadku żelaznych klusek uczestnicy powinni wyjaśnić, dlaczego są zużywane do tego stare, a nie młode ziemniaki. Prowadzący informuje, że aktualnie wiele z tych produktów jest częścią nurtu zero waste - są uznawane za ekologiczne, dietetyczne i bardzo zdrowe, ale kiedyś kojarzyły się tylko z jednym (czytamy lub słuchamy fragmentu książki „Chłopki”).

„Chłopki. Opowieść o naszych babkach” Joanny Kuciel-Frydryszak
„Mama nawet raz spróbowała ugotować zupę, jak to się teraz nazywa – ekologiczną, z pokrzywy, ale tego ojciec już nie zdzierzył. Jego ojciec, a mój dziadek, kasę wprawdzie zarabiał, ale szybko ją zamieniał na płynny towar i babcia miała problem z wykarmieniem szóstki dzieci. Sześć otworów pokarmowych – wyobraź sobie, jak to wtedy na wsi bywało. Dawła im do jedzenia wynalazki na zielsku, więc mój ojciec miał uraz. Pamiętam, raz wrócił z pracy po południu i gdy tylko wszedł do domu, poczuł specyficzny zapach. Podniósł pokrywkę, a w garnku była właśnie zupa z pokrzywy. Powąchał, popatrzył i wykonał bardzo zdecydowany ruch: otworzył drzwi i szurnął na podwórko garnek z zawartością. Ekologiczna breja kojarzyła mu się z tym jego biednym dzieciństwem”.
Smak głodu – trudno o nim zapomnieć, nigdy się nie zmienia, może się ukryć pod innymi nazwami, ale pozostanie tym samym: niechcianym smakiem biedy, do którego za żadne skarby nie chce się wracać.
Zupa jednak, jeśli nie odżywi, to przynajmniej pozwoli się rozgrzać. Na przykład taka złota rybka, popularna na Białostocczyźnie, właściwie woda z cebulą, pieprzem i solą, albo małopolskie dziadki: zbita w masę mąka z wodą, którą dodatkowo zalewa się wodą.

- 1.Czego symbolem była zupa z pokrzywy?
- 2.Jak zareagował bohater, kiedy poczuł zapach zupy?
- 3.Jak rozumiecie wyrażenie „smak głodu”?
- 4.Jaka była zaleta, a jaka wada zupy?

PLAN ZAJĘĆ

ZADANIE

Prowadzący informuje, że to jedynie fragment powieści, ale jej treść obfituje w potrawy, które dziś są uznawane za „chłopskie” i wiejskie, a kiedyś stanowiły symbol biedy i głodu, a następnie wyświetla zadanie na rzutniku (ewentualnie stosuje inną metodę wymienioną w punkcie 6).

Link do zadania: <https://wordwall.net/resource/59780150>

fusier/fuszer

jucha/stoduca/brzęczka

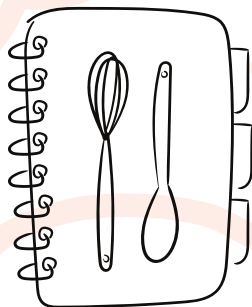
kaszanka

żelazne
kluski

wodzionka

Przy każdej potrawie nauczyciel wraz z grupą próbuje ustalić listę produktów potrzebnych do przygotowania dania, grupa może również pisać krótkie przepisy na przedstawione potrawy.

PLAN ZAJĘĆ

DYSKUSJA

Nauczyciel pyta, czego brakuje w potrawach, o których była mowa na lekcji (odpowiedź: brakuje mięsa).

Prowadzący pyta grupę:

1. Dlaczego nie ma słowa na temat mięsa?
2. Dlaczego mięso było towarem luksusowym?
3. Jak sądzicie, kto jadł mięso wśród chłopów?

Odpowiedzi:

1. Biednych ludzi nie było stać na mięso, zwierzęta wykorzystywano do pracy. Niewielu mogło sobie pozwolić na zabicie krowy czy świni.
2. Zwierzęta były (i wciąż są) bardzo drogie.
3. Bogaci gospodarze, osoby chore, które potrzebowały dodatkowych wartości odżywczych.

DYSKUSJA

1. Jak wygląda aktualnie sytuacja? Czy ludzie rezygnują z jedzenia mięsa? Dlaczego tak/dlaczego nie?
2. (Pytanie dla osób, które jedzą mięso) Czy byłbyś/byłabyś w stanie zrezygnować z jedzenia mięsa na rzecz produktów roślinnych?
3. Jak zmieniło się postrzeganie zwierząt na przestrzeni dziejów?

ZADANIE

Po dyskusji grupa wykonuje zadanie, które polega na analizie tego, jak kiedyś postrzegano zwierzęta i do czego były wykorzystywane, a jak to wygląda dzisiaj.

Do wykonania zadania można wykorzystać ćwiczenie 9. i 10. z serii "Czytaj po polsku, tom 16: Chłopi. Część 1: Jesień" Władysław Stanisław Reymont.

DYSKUSJA

Jakie są dziś możliwości zastąpienia mięsa w diecie? W dyskusji możemy nawiązać do roślinnych zamienników niektórych produktów: soi, roślinnych kabanosów czy kiełbas.

Jeżeli w grupie znajdują się osoby na diecie wegetariańskiej lub wegańskiej, możemy zapytać:

1. W jaki sposób udało im się zrezygnować z mięsa?
2. Czy rezygnacja z mięsa była trudna?
3. Czy polecają dietę bezmięsną?
4. Czym zastąpiły mięso?
5. Czy restauracje (w Polsce lub kraju ich zamieszkania) oferują dużo posiłków bezmięsnych?
6. Czy produkty/ zamienniki roślinne są droższe niż mięso?

PLAN ZAJĘĆ

DYSKUSJA

Nauczyciel zadaje uczestnikom pytania dotyczące produkcji mięsa:

1. Ile wody potrzeba, aby wyprodukować kilogram wołowiny?
2. Jak „ulepsza się” mięso, na przykład drób?
3. Jak duże hodowle zwierząt wpływają na środowisko naturalne?

Odpowiedzi:

1. Do produkcji kilograma wołowiny potrzeba 15 000 litrów wody.
2. Podaje się żywym ptakom antybiotyki, aby szybko rosły i przybierały na masie. Po zabiciu zwierzęcia do mięsa wstrzykuje się wodę i konserwanty, aby były świeższe przez dłuższy czas i wyglądały atrakcyjnie na sklepowej półce.
3. Hodowle zatruwają wody gruntowe, a także niszczą roślinność wokół nich.

ZADANIE

Prowadzący pyta uczestników, czy znają słowo „entomofagia”.

Jest to termin związany z jedzeniem owadów, który powstał jako odpowiedź na ciągle rosnące potrzeby na żywność w związku z ogromnym przyrostem ludności na świecie. Termin jest nowy i niedawno pojawił się w Polsce, jednak jedzenie insektów nie jest niczym nowym i ludzie w niektórych zakątkach świata od lat żywią się owadami (Meksyk, Japonia, Wietnam, Laos, Tajlandia, Chiny).

Nauczyciel przedstawia ćwiczenie, w którym grupa ma za zadanie dopasować nazwę owada do ilustracji.

Link do zadania:

<https://wordwall.net/resource/59780942>

Akademia Smaku **Kuchnia** Wnętrza Sprzęty AGD Dorota urzędza Mateusza

Strona główna / Kuchnia / Lista artykułów / Owady do jedzenia

Owady do jedzenia

Entomofagia, czyli jadalne owady – według naukowców – będą stanowić podstawę diety przyszłości. Składa się na to kilka czynników, głównie względy ekonomiczne i ekologiczne, ale również bogata wartość odżywcza owadów. Czy rzeczywiście jedzenie owadów stanie się popularne? I jakie robaki są jadalne?

PLAN ZAJĘĆ

DOPEŁNIENIE ZADANIA

Po wykonaniu zadania, nauczyciel wyciąga i pokazuje przygotowane wcześniej jadalne owady. Zachęca uczestników do spróbowania, dodając, że insekty mają w sobie dużo białka, żelaza i witamin, które są również w mięsie.

PROJEKT

Prowadzący dzieli uczestników na mniejsze grupy i rozdaje im materiały plastyczne do wykonania plakatu lub ulotki, którą zachęcą ludzi do zamiany mięsa na insekty. Mają wymyślić slogan i odpowiednio obudować pomysł graficznie.

ZADANIE DOMOWE

Uczestnicy mają za zadanie przygotować przepis, który będzie wśród składników zawierał insekty.

GRA

Do czego kiedyś wykorzystywano te zwierzęta?
Znajdź parę!

	Ochrona domu	
Łapanie myszy		Dawanie mleka
	Hodowana dla mięsa	
Transport		Hodowana dla jajek

PRZEPIS

Uczestnicy losują produkty, a następnie muszą ułożyć przepis na danie z nich.

POKRZYWA	ŚWIERSZCZE	MĄKA	JAJKO
SZCZAW	ZIEMNIAKI	MLEKO	SZARAŃCZA
KAPUSTA	LARWY	GRUSZKA	RYŻ
JABŁKO	KASZA	CZOSNEK	MARCHEWKA

REDAKCJA: AGNIESZKA TAMBOR

PROJEKT I POMYSŁ: AGNIESZKA TAMBOR

autorki scenariuszy:

Agnieszka Tambor (Polska Półka Filmowa, Uniwersytet Śląski w Katowicach)

Justyna Hanna Budzik (Lekcje o Filmie, Uniwersytet Śląski w Katowicach)

- Marta Burza (Polski Dzisiaj)
- Marta Chrzczanowicz (Filmowe zwierzęta)
- Dominika Ciapa
- Justyna Pilak (Polish Anywhere)

Paulina Stasiak (Uniwersytet Śląski w Katowicach, Szkoła Języka i Kultury Polskiej)

- Katarzyna Gryniewicz

Magdalena Nowak-Kaczmarek (Uniwersytet Śląski w Katowicach, Szkoła Języka i Kultury Polskiej)

- Anna Smajdor (Politechnika Śląska)
- Justyna Szlachta-Ignatowicz
- Marika Tylkowska
- Sandra Walecka (Polski na Emigracji)
- Joanna Waszkowska (II Liceum Ogólnokształcące im. Powstańców Śląskich w Mysłowicach, Pałac Młodzieży im prof. A. Kamińskiego w Katowicach)
- dorota kweczlich

Zamysłem działań podejmowanych w projekcie „100 ekofaktów, o których każdy uczący się polskiego mówić powinien” jest realizacja „Celów Zrównoważonej Edukacji Języków Obcych na Rzecz Klimatu”. Pierwszy z nich to budowanie i umacnianie pozytywnego obrazu oraz prestiżu Polski w świecie. Chcemy pokazać „ekologiczną i klimatyczną” pozycję Polski na arenie międzynarodowej. Atrakcyjność gospodarcza i ekonomiczna jest współcześnie bezpośrednio powiązana z zainteresowaniem językiem i kulturą danego kraju. Jeśli Polska chce zachęcić młodych ludzi z innych krajów np. do studiowania (lub podejmowania nauki naszego języka w swoich krajach), musi prezentować się jako kraj nowoczesny i świadomy roli, jaką źródła energii, kryzys klimatyczny czy zrównoważony rozwój odgrywają i odgrywać będą w przyszłości. Drugim celem projektu jest włączenie w ramy nauczania języka polskiego jako obcego treści kluczowych z perspektywy współczesnej edukacji w ogóle. Ujęte z perspektywy teoretycznej idee związane z ekologią trzeba połączyć z nauczaniem słownictwa i struktur z zakresu tej tematyki oraz z propozycjami praktycznego wykorzystania nabytej wiedzy. Nauczanie i uczenie się treści związanych z „ekologią” musi wiązać się z wykorzystaniem wiedzy w projektach społecznych, a także zachęcaniem uczestników do samodzielnego zgłębiania tematów – zwiedzania, poznawania świata i ciągłego zmieniania go na lepsze.

(Na podstawie artykułu: „Ekolottodydaktyka polonistyczna – potrzeba i prawo XXI wieku”, aut. Agnieszka Tambor)

Projekt „100 ekofaktów, o których każdy uczący się polskiego mówić powinien” jest finansowany przez Narodową Agencję Wymiany Akademickiej w ramach programu Promocja Języka Polskiego

www.polskapolkafilmowa.pl
www.sjikip.us.edu.pl

